

2021BEM162

College van Gedeputeerde Staten
statenbrief

Aan Provinciale Staten

DATUM	24-7-2021	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	SLO	COMMISSIE	BEM
STELLER	Maryann Glorie-Bergmans	TELEFOONNUMMER	06 20498247
NUMMER	Documentumnummer	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom

Onderwerp Statenbrief:

Besluit Werelderfgoedcomité om de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam in te schrijven op het werelderfgoedlijst tot één werelderfgoed Hollandse Waterlinies

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

Op maandag 26 juli is het nominatiedossier en het ICOMOS-advies Hollandse Waterlinies besproken en alles afwegende heeft het Werelderfgoedcomité besloten over te gaan tot inschrijving van de Hollandse Waterlinies in de Werelderfgoedlijst. Wij zijn bijzonder blij met het hiermee door het Werelderfgoedcomité uitgesproken vertrouwen. Nu en in de toekomst onderhouden, beschermen en waar mogelijk versterken we dit werelderfgoed. We gaan en blijven met partners en eigenaren in gesprek om de betekenis van het Werelderfgoed nog verder onder de aandacht te brengen.

Inleiding

Zoals bekend zetten de provincies Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant in op de nominatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam tot één werelderfgoed de Hollandse Waterlinies. Via de statenbrief van 4 juni hebben wij u geïnformeerd over het ICOMOS advies aan het Werelderfgoed comité. In die brief hebben we aangegeven dat een werkgroep en experts een reactie op het advies van ICOMOS uitwerken, en omdat het geheel van de Hollandse Waterlinies een groot gebied betreft, kost dit enige tijd. Deze reactie is voorgelegd aan de Liniecommissie en het Rijk en wij hebben 19 juli een besluit genomen om binnen de bestaande kaders en regels antwoorden te geven op het advies om daarmee een eventuele directe inschrijving mogelijk te maken.

Een belangrijke stap in dat nominatieproces is het advies van ICOMOS, het adviesorgaan van Unesco. Uit het advies bleek dat de gevraagde uitbreiding inhoudelijk in aanmerking komt voor opname op de Werelderfgoedlijst maar zijn er kanttekeningen bij de manier waarop Nederland voorstelt de bescherming te regelen. Deze kanttekeningen waren voor ICOMOS aanleiding voor te stellen nog niet tot een directe opname op de Werelderfgoedlijst over te gaan.

Na een uitgebreide bestudering van het advies door de vier provincies in de Liniecommissie, heeft de Liniecommissie aan het Rijk gevraagd met het Werelderfgoedcomité in gesprek te gaan omdat er naar haar mening binnen het kader van het nominatiedossier van 2019 voldoende aanknopingspunten in het advies zijn om toch tot een inschrijving over te gaan. Er kan nu reeds voldoende worden aangetoond dat de bescherming van het werelderfgoedgebied is geregeld en dat het niet wenselijk en niet noodzakelijk is dat er extra en/of strengere regels voor bescherming komen.

Toelichting

Het is goed te vermelden dat UNESCO en dus ook het Werelderfgoedcomité uitsluitend communiceert met de landen die het verdrag hebben ondertekend. Dit is ook de reden dat het nominatiedossier officieel na behandeling in de Ministerraad door het Rijk bij UNESCO is ingediend en het Rijk ook de gesprekken heeft gevoerd.

De Minister heeft het verzoek van de Liniecommissie gehonoreerd en vervolgens zijn namens haar door de Permanente Vertegenwoordiger bij UNESCO gesprekken gevoerd met de meeste van de 21 landen, die in het Werelderfgoedcomité zitting hebben.

Vervolgens is op maandag 26 juli het nominatiedossier en het ICOMOS-advies besproken en alles afwegende heeft het Werelderfgoedcomité besloten over te gaan tot inschrijving van de Hollandse Waterlinies in de Werelderfgoedlijst.

Wij zijn bijzonder blij met het hiermee door het Werelderfgoedcomité uitgesproken vertrouwen. Nu en in de toekomst onderhouden, beschermen en waar mogelijk versterken we dit werelderfgoed. We gaan en blijven met partners en eigenaren in gesprek om de betekenis van het Werelderfgoed nog verder onder de aandacht te brengen. Waar mogelijk en of nodig zullen wij deze partners ook faciliteren en ondersteunen.

Zoals al eerder aangegeven is het belangrijkste aandachtspunt in het ICOMOS-advies de kanttekening bij de manier waarop in Nederland de bescherming wordt geregeld. Over hoe lidstaat Nederland en de diverse overheden nu reeds bescherming geven is nadere informatie aan leden van het Werelderfgoedcomité verstrekt.

In gesprekken van het Rijk met de leden van het Werelderfgoedcomité, die vooraf gingen aan het besluit van het comité op 26 juli, heeft het Rijk het systeem van instandhouding en ruimtelijke planvorming toegelicht. Vermeld is welke stappen zijn gemaakt sinds de provincies het dossier in 2018 samenstelden. Daarnaast zijn voorstellen gedaan om de kanttekeningen van ICOMOS over begrenzing op te lossen. Specifiek is het systeem van de Omgevingswet in relatie tot de instandhouding van werelderfgoed benadrukt.

Ook is vermeld dat u op 10 maart 2021 de omgevingsvisie en de interim verordening heeft vastgesteld waarin al veel geregeld is voor instandhouding van het werelderfgoed en de ontwikkeling van Utrecht. Dit alles volgens de in het ingediende nominatiedossier omschreven kaders (dus zonder een verzwaring van de bescherming). Daarnaast hebben wij op 22 juli jl. een brief gezonden aan de minister van OC&W waarin wij aangeven ons te kunnen vinden in een voorstel van het Werelderfgoedcomité een attentie-/bufferzone aan de westzijde toe te voegen, onder de voorwaarde dat de attentie-/bufferzone niet tot extra dan wel aanscherpte regels zal leiden opdat het niet tot extra ruimtelijke beperkingen leidt. Het ministerie heeft in zijn antwoord per mail van 23 juli jl. hier bevestigend op gereageerd met "De wijziging leidt niet tot een verzwaring van de regelgeving in het gebied van de aangepaste attentiezone".

De vier provincies hebben aangegeven hoe het advies van ICOMOS invulling gegeven kan worden:

- a. Bufferzone aan de veilige zijde met regels die nu reeds in vastgestelde (provinciale) verordeningen zijn opgenomen;
- b. Toevoegen negen rijksmonumenten rond Utrecht die nu reeds beschermd zijn en waar met de eigenaren het gesprek mee aan kan worden gegaan;
- c. Gebied rond de Geniedijk in de Haarlemmermeer in de site houden

Ad a Bufferzone

In het in 2018 door de vier provincies vastgestelde nominatiedossier is een bufferzone (attentiezone) van 10 kilometer aan de onveilige zijde (buitenkant) van de Stelling van Amsterdam (SvA) en Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) opgenomen. UNESCO vraagt sinds een aantal jaar bij nieuwe inschrijvingen om een dergelijke zone rondom een Werelderfgoed op te nemen. Dit omdat ontwikkelingen binnen deze zone effect kunnen hebben op de visuele integriteit van een werelderfgoed. De bufferzone voor de SvA en de NHW uit het nominatiedossier is een indicatieve lijn op de kaart. Hij is dus niet opgenomen in het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening (Barro) en de provinciale omgevingsverordeningen. In de zone gelden diverse op zichzelf staande regimes voor natuur, Cultuurhistorische Hoofdstructuur en de Omgevingswet die zich richten op de instandhouding van landschap, natuur en culturele waarden. Er zit dus géén aparte beschermingsregime vast aan deze bufferzone uit het vastgestelde nominatiedossier.

ICOMOS heeft in het advies aangegeven dat er ook voor de veilige zijde (binnenkant) van de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie zo'n zone moet komen en de bufferzone aan de buitenzijde meer te variëren. Binnen de kaders van het nominatiedossier kunnen we aan dit advies van ICOMOS voldoen door aan de veilige zijde van de Hollandse Waterlinies door middel van een indicatieve lijn op de kaart een bufferzone te creëren. Voor deze zone is dezelfde benadering gebruikt als in het nominatiedossier uit 2018: bestaande provinciale verordeningen die nu al voldoende zorgen voor beschermende maatregelen. De bufferzone heeft net als aan de buitenzijde geen status en we kunnen deze zone laten samenvallen met de al bestaande (landschappelijke) beschermingsregimes zoals NNN (Natuurnetwerk Nederland) en CHS (Cultuurhistorische hoofdstructuur). Er ontstaat dus geen nieuw of extra regime voor deze aangepaste bufferzone. Wel wordt de bufferzone aan de onveilige zijde door het advies van ICOMOS om maatwerk toe te passen aanzienlijk kleiner. Omdat deze bufferzone enkel is gemarkeerd op de kaart voor UNESCO en geen juridische status heeft, spreken

wij eigenlijk liever over attentiezone, omdat in Nederland de term bufferzone wel direct de suggestie van extra bescherming kan oproepen. Dit is dus hier niet het geval. Maar in het internationale UNESCO spraakgebruik is de term bufferzone in de afgelopen jaren steeds meer ingeburgerd.

Ad b Toevoeging aantal Rijksmonumenten rond Utrecht

ICOMOS stelt voor de site rondom Utrecht te vergroten. Dit kan worden ingevuld door een aantal Rijksmonumenten rondom de stad Utrecht, die een relatie hebben met de Hollandse Waterlinies, toe te voegen aan de site. Toevoeging vindt plaats op basis van de Rijksmonumentenstatus. Het op deze manier toevoegen van Rijksmonumenten aan de site leidt niet tot meer of extra bescherming.

Ad c Gebied rond de Geniedijk in de Haarlemmermeer in de site houden

In het nominatiedossier zijn zeven kleine grenswijzigingen opgenomen in de Stelling van Amsterdam. ICOMOS adviseert met zes ervan akkoord te gaan en één niet. Deze laatste betreft het gebied rond de Geniedijk in de Haarlemmermeer. Wij nemen dit advies over en onderzoeken met het Rijk hoe we dit gebied in de site kunnen houden waarbij al geplande ontwikkelingen doorgang kunnen vinden

Vervolprocedure / voortgang

Het Werelderfgoedcomité heeft gevraagd om voor eind 2022 te rapporteren en nadere duiding te geven hoe de vier provincies de punten a, b en c invulling geven. Vanzelfsprekend zal met de eigenaren en betrokken partners hierover nadrukkelijk het gesprek over worden aan gegaan; zij worden ook op korte termijn hier nader over geïnformeerd. De aanvullingen op het nominatiedossier worden in de komende periode dus met de eigenaren en de betrokken partners besproken.

Wij vertrouwen erop u op deze wijze voor dit moment voldoende geïnformeerd te hebben.

In de eerste commissie BEM-vergadering na het zomerreces gaan wij graag over deze uitkomst met u in gesprek.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen